

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

DĄBROWSKA przeciwko POLSCE

(Skarga nr 34568/08)

WYROK

STRASBURG

2 lutego 2010 roku

OSTATECZNY

02/05/2010

Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 44 § 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Dąbrowska przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Seksja Czwarta), zasiadając jako Izba w składzie:

Nicolas Bratza, *Przewodniczący,*

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *sędziowie,*

oraz Fatoş Araci, *Zastępca Kanclerza Sekcji,*

obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 12 stycznia 2010 roku,

wyduje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 34568/08) wniesionej w dniu 8 lipca 2008 roku, na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja"), przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału przez obywatelkę polską Panią Joannę Marię Dąbrowską („skarżąca”).
2. Skarżąca była reprezentowana przez Panią M. Gąsiorowską, prawnika praktykującego w Warszawie. Rząd polski ("Rząd") był reprezentowany przez swojego Przedstawiciela Pana J. Wołosiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.
3. Skarżąca zarzuciła, że władze polskie nie podjęły skutecznych kroków w celu wyegzekwowania decyzji przyznających jej opiekę nad synem J.
4. W dniu 17 listopada 2008 roku Przewodniczący Czwartej Sekcji Trybunału zdecydował o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Zgodnie z Artykułem 29 § 3 Konwencji zdecydował o łącznym rozpoznaniu skargi co do meritum i dopuszczalności.

FAKTY

1. OKOLICZNOŚCI SPRAWY
5. Skarżąca mieszka w Białymstoku.
6. W 1991 roku skarżąca poślubiła S.D. W dniu 21 grudnia 1998 roku urodził się ich syn J.
7. W lutym 2006 roku mąż skarżącej zabrał syna na ferie zimowe, a następnie nie powrócił później z dzieckiem do rodzinnego mieszkania. Mąż skarżącej wynajął nowe mieszkanie i zaczął utrudniać skarżącej kontakty z synem.
8. W lutym 2006 roku skarżąca wystąpiła o rozwód.
9. W dniu 24 maja 2006 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku wydał zarządzenie tymczasowe, którym postanowił, że na czas postępowania rozwodowego miejsce pobytu dziecka będzie przy skarżącej. Sąd nakazał mężowi skarżącej uiszczanie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka i ustalił formę kontaktów osobistych ojca z dzieckiem, w czwartki oraz co drugą sobotę i niedzielę. Postanowienie to stało się prawomocne i wykonalne w dniu 25 maja 2006 roku.

10. W dniu 5 lipca 2006 roku Sąd Okręgowy zlecił kuratorowi wykonanie postanowienia z dnia 24 maja 2006 roku poprzez przymusowe odebranie dziecka spod opieki ojca.
11. W dniu 14 lipca 2006 roku jeden z kuratorów podjął pierwszą próbę wykonania postanowienia sądu, która się nie powiodła z powodu zachowania ojca, który odmówił wydania J. matce. Kurator odmówił wezwania asysty Policji oraz poinformowania o wydarzeniach prokuratury.
12. Skarżąca zawiadomiła prokuratora, iż jej dziecko zostało porwane przez jej męża. Jednakże w dniu 25 lipca 2006 roku Prokurator Rejonowy w Kolnie odmówił wszczęcia postępowania karnego, stwierdzając, iż nie zostało popełnione przestępstwo. Postanowienie to zostało - w bliżej nieokreślonym późniejszym terminie - utrzymane w mocy przez Sąd Rejonowy w Białymstoku.
13. Kolejna próba odebrania dziecka od ojca została zaplanowana przez kuratora na dzień 11 sierpnia 2006 roku. Skarżąca nie mogła w niej uczestniczyć. Dlatego próba odebrania przymusowego dziecka ojcu została przez kuratora odwołana.
14. W dniu 6 grudnia 2006 roku skarżąca złożyła skargę do Sądu Rejonowego, z uwagi na bezczynność kuratorów.
15. W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Rejonowego w Łomży poinformował skarżącą, że kuratorzy otrzymali instrukcję od sędziego rodzinnego, zgodnie z którą mieli zaprzestać prób przymusowego odebrania ojcu dziecka.
16. W dniach 16 i 17 stycznia oraz 5 lutego 2007 roku Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku udzielił skarżącej odpowiedzi na jej drugą skargą zarzucającą kuratorom bezczynność, w której przyznał, że podczas prób przymusowego odebrania dziecka ojcu doszło do nieprawidłowości oraz że wkrótce zostaną zastosowane nowe środki mające na celu wykonanie postanowień sądu. Podkreślił w szczególności, że przed zarządzeniem przymusowego odebraniem dziecka ojcu, powinien on zostać wezwany do jego dobrowolnego wydania. Doprowadziło to do niewykonania postanowienia sądu.
17. W dniu 12 lutego 2007 roku kuratorzy podjęli kolejną próbę odebrania dziecka. Jednakże mąż skarżącej udał się z dzieckiem do sąsiedniego mieszkania. Zarówno kuratorzy, jak i policja odmówili do niego wejścia.
18. W dniu 20 lutego 2007 roku Sąd Rejonowy w Białymstoku wydał postanowienie zobowiązujące męża skarżącej do dobrowolnego wydania dziecka matce w terminie trzech dni.
19. Z uwagi na to, że ojciec nie zastosował się do tego postanowienia, Sąd Rejonowy w Białymstoku wydał w dniu 19 marca 2007 roku postanowienie, którym zlecił kuratorowi przymusowe odebranie dziecka ojcu.
20. Na rozprawie w dniu 30 marca 2007 roku, w toku postępowania o rozwód, sąd przesłuchał biegłych, którzy sporządzili opinię na polecenie sądu. Biegli zeznali, że ojciec dziecka manipulował nim w celu wyalienowania go od matki, utrudniał również dziecku odbudowanie relacji z matką, uniemożliwiając nawiązanie prywatnego kontaktu pomiędzy nią a dzieckiem. Ojciec był zawsze obecnym podczas wizyt. Biegli, uwzględniając najlepszy interes dziecka, zalecili przyznanie opieki nad dzieckiem skarżącej.
21. W dniu 30 marca 2007 roku kuratorzy podjęli czwartą próbę przymusowego odebrania dziecka, podczas jego pobytu w szkole. Próba ta okazała się nieskuteczna, z uwagi na to, że mąż skarżącej został o jej terminie poinformowany przez jednego z kuratorów i w rezultacie nie przyprowadził dziecka do szkoły.
22. Kuratorzy wyznaczyli terminy kolejnych prób przymusowego odebrania dziecka w okresie pomiędzy 6 a 26 kwietnia 2007 roku; jednakże nie doszło do nich, gdyż skarżąca do dnia 28 kwietnia 2007 roku nie została o nich zawiadomiona. W dniu 19

- lipca 2007 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku stwierdził, iż zbyt późne poinformowanie skarżącej stanowiło naruszenie prawa krajowego.
23. W dniu 27 sierpnia 2007 roku jeden z kuratorów podjął kolejną próbę odebrania dziecka, jednakże ojciec dziecka odmówił otwarcia drzwi skarżącej i kuratorowi.
 24. W sierpniu 2007 roku były mąż skarżącej ukrywał się wraz z dzieckiem, w wyniku czego kuratorzy nie mogli powiadomić go o następnej planowanej próbie przymusowego odebrania dziecka. Kuratorzy, aż do dnia 29 listopada 2007 roku, nie poinformowali o tym Prokuratury Rejonowej w Kolnie. Następnie Sąd Rejonowy w Białymstoku nakazał przesłuchanie byłego męża skarżącej przez Sąd Rejonowy w Łomży; z nieznanych przyczyn postanowienie to nigdy nie zostało wykonane.
 25. W dniu 10 września 2007 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku orzekł o rozwiązaniu małżeństwa skarżącej przez rozwód. Sąd zadecydował także o przyznaniu skarżącej pełnej władzy rodzicielskiej nad J. Stwierdził ponadto, że najlepszy interes dziecka wymaga, by miejsce jego pobytu znajdowało się przy skarżącej. Prawa rodzicielskie byłego męża skarżącej zostały ograniczone do decyzji związanych ze zdrowiem i nauką dziecka. Były mąż skarżącej został zobowiązany do płacenia alimentów na rzecz dziecka i ustalono sposób jego kontaktów z dzieckiem według postanowień zawartych w wyroku. Sąd stwierdził, że były mąż skarżącej manipulował dzieckiem i alienował J. od skarżącej i innych członków jej rodziny.
 26. Mąż skarżącej wniósł apelację od wyroku.
 27. Od września 2007 roku J. nie uczęszczał do szkoły. W dniu 5 grudnia 2007 roku skarżąca została ukarana grzywną za niewypełnienie obowiązków edukacyjnych J. Decyzja ta została później uchylona.
 28. W dniu 15 października 2007 roku skarżąca otrzymała od Prezesa Sądu Okręgowego w Białymstoku odpowiedź na jedną z jej skarg dotyczących opieszałości kuratorów. Prezes stwierdził, iż niektóre opóźnienia spowodowane były obstrukcyjnym zachowaniem ojca, ale także brakiem współpracy między skarżącą a kuratorami. Niemniej jednak, ostatnia próba podjęta przez jednego z kuratorów, która miała miejsce w dniu 30 sierpnia 2007 roku, wykazywała brak staranności i kuratorowi polecono bardziej skuteczne stosowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (art. 598¹¹).
 29. W dniu 28 lutego 2008 roku Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację męża skarżącej jako oczywiście bezzasadną. Wyrok uprawomocnił się.
 30. W dniu 14 kwietnia 2008 roku Sąd Rejonowy w Białymstoku umorzył postępowanie dotyczące wykonania postanowienia sądu z dnia 24 maja 2006 roku. Stwierdził, iż postępowanie straciło swoją podstawę prawną z uwagi na prawomocne zakończenie postępowania o rozwód. W dniu 17 czerwca 2008 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku uchylił to postanowienie. Sąd stwierdził, iż postępowanie powinno być kontynuowane, ponieważ prawa rodzicielskie zostały przyznane skarżącej, która żąda by postępowanie mające na celu wykonanie postanowienia sądu trwało nadal. Ponadto, dziecko pozostawało pod opieką osoby nieuprawnionej.
 31. W dniu 14 sierpnia 2008 roku Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku po raz kolejny odpowiedział na zarzuty skarżącej dotyczące zbyt długiego trwania postępowania egzekucyjnego. Prezes poinformował skarżącą, iż będzie on osobiście nadzorował to postępowanie. Stwierdził także, że „egzekwowanie jest wciąż nieskuteczne i zostały znów podjęte niewłaściwe decyzje proceduralne, co doprowadziło do niepotrzebnego przedłużenia postępowania”.
 32. Były mąż skarżącej, w bliżej nieokreślonym późniejszym terminie, złożył wniosek o przyznanie mu opieki nad J. i o zmianę decyzji ograniczającej jego prawa rodzicielskie.

33. W dniu 2 kwietnia 2009 roku Sąd Rejonowy w Białymstoku wydał na posiedzeniu niejawnym zarządzenie tymczasowe, mocą którego ustalił, że do momentu rozstrzygnięcia sprawy co do istoty o opiekę nad dzieckiem miejscem pobytu dziecka będzie miejsce zamieszkania ojca. Sąd wskazał na fakt, iż dziecko mieszkało z ojcem przed postępowaniem o rozwód i jego więzi z matką są bardzo słabe. Sąd wziął pod uwagę, iż dziecko, które ma 11 lat, wyraziło wolę mieszkania z ojcem. Ponadto sąd stwierdził, że J. miał kontakt ze skarżącą i że jego tymczasowe pozostawanie z ojcem leży w jego najlepszym interesie.
34. Skarżąca wniosła zażalenie na to postanowienie, zarzucając, iż nie poinformowano jej o postępowaniu mającym na celu zmianę postanowienia dotyczącego opieki nad dzieckiem i że decyzję podjęto bez przeprowadzenia rozprawy. Utrzymywała, iż ojciec dziecka nie zajmował się J. we właściwy sposób i nie wypełniał decyzji sądu.
35. W dniu 13 maja 2009 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił zażalenie skarżącej, stwierdzając, że konieczne było usankcjonowanie istniejącego *status quo*, jako że J. pozostawał pod opieką ojca od 2006 roku.
36. Do chwili obecnej J. nie został odebrany spod opieki ojca. Przed dniem 2 kwietnia 2009 roku sytuacja taka pozostawała w sprzeczności z zarządzeniem tymczasowym z dnia 24 maja 2006 roku i prawomocnym wyrokiem rozwodowym z dnia 10 września 2007 roku. W tym czasie skarżąca miała jedynie rzadki kontakt z J., zawsze w miejscach publicznych i w obecności ojca dziecka.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE.

37.

Zgodnie z art. 598⁶ Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli osoba zobowiązana do oddania dziecka nie zastosuje się do postanowienia sądu, sąd, na wniosek uprawnionego, zleci kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie [dziecka].

Stosownie do art. 598¹⁰ kpc na żądanie kuratora sądowego policja jest zobowiązana do udzielenia mu pomocy przy czynnościach związanych z przymusowym odebraniem [dziecka]”

Według art. 598¹¹ § 1 kpc jeżeli przymusowe odebranie [dziecka] napotyka przeszkody na skutek ukrycia tej osoby lub na skutek innej czynności przedsięwziętej w celu udaremnienia wykonania orzeczenia, kurator sądowy zawiadomi prokuratora.

W myśl art. 598¹² § 1 i § 2, przy odbieraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką kurator sądowy powinien zachować szczególną ostrożność i uczynić wszystko, aby dobro tej osoby nie zostało naruszone, a zwłaszcza aby nie doznała ona krzywdy fizycznej lub moralnej. W razie potrzeby kurator sądowy może zażądać pomocy organu opieki społecznej lub innej powołanej do tego instytucji. Jeżeli wskutek wykonania orzeczenia miałyby doznać poważnego uszczerbku dobro osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, kurator sądowy wstrzyma się z wykonaniem orzeczenia do czasu ustania zagrożenia, chyba że wstrzymanie wykonania orzeczenia stwarza poważniejsze zagrożenie dla tej osoby.”

38. Zgodnie z art. 211 Kodeksu karnego z 1997 roku ten, kto wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru, uprowadza lub zatrzymuje małoletniego poniżej lat

15 albo osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

PRAWO

I. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 8 KONWENCJI

39. Skarżąca zarzuciła naruszenie jej prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego chronionego przez Artykuł 8 Konwencji. Artykuł ten brzmi następująco:

1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji.
2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób.

40. Rząd nie zajął stanowiska wobec skargi.

A. Dopuszczalność skargi

41. Trybunał stwierdza, że skarga nie jest oczywiście nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 § 3 Konwencji oraz że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. Musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

42. Skarżąca zarzuciła, iż władze krajowe nie były w stanie wykonać postanowienia sądu, według którego miejsce pobytu J. powinno znajdować się przy niej. Stwierdziła, że państwo miało bezwzględny obowiązek podjęcia skutecznych środków prawnych mających na celu ochronę jej prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Podniosła także, iż kuratorzy nie wykazywali należytej staranności. Skarżąca bezskutecznie składała skargi do władz krajowych sprawujących nadzór nad kuratorami.

Z uwagi na niewykonanie przez władze krajowe ich własnych decyzji, prawo do opieki przyznane skarżącej okazało się iluzoryczne. Skarżąca została bowiem zmuszona do spotykania się z synem na warunkach narzuconych przez jej byłego męża, tj. wyłącznie w miejscach publicznych i w jego obecności. Więzy emocjonalne między skarżącą a jej synem zostały trwale naruszone.

43. Jak wspomniano powyżej, Rząd nie zajął stanowiska w sprawie.

44. Trybunał przypomina, że zasadniczym celem Artykułu 8 Konwencji jest ochrona jednostki przed arbitralnym działaniem władz publicznych. Dodatkowo zawarte są w nim pozytywne zobowiązania do skutecznego „poszanowania” życia rodzinnego. W obu obszarach należy mieć na względzie zachowanie właściwej równowagi pomiędzy konkurencyjnym interesem jednostki a interesem ogółu; poza tym w obu z nich Państwo dysponuje określonym marginesem uznania (zobacz: *Keegan przeciwko Irlandii*, wyrok z dnia 26 maja 1994 roku, seria A nr 290, str. 19, § 49).

45. Trybunał wielokrotnie stwierdzał w orzecznictwie, że Artykuł 8 Konwencji zawiera prawo rodzica do podjęcia środków prawnych mających na celu umożliwienie mu kontaktu z dzieckiem oraz nakłada na władze państwowe obowiązek realizacji takich środków. Odnosi się to nie tylko do spraw związanych z obowiązkowym wzięciem dzieci pod opiekę przez państwo oraz realizacją działań opiekuńczych (zobacz: *inter alia*, wyrok w sprawie *Olsson przeciwko Szwecji* (nr 2) z dnia 27 listopada 1992 roku, Seria A nr 250, str. 35-36, § 90), lecz także do spraw, w których spór dotyczący kontaktów z dzieckiem i miejscem jego pobytu powstaje pomiędzy rodzicami lub innymi członkami rodziny (zobacz: *Hokkanen przeciwko Finlandii*, wyrok z dnia 23 września 1994 roku, Seria A nr 299, str. 20, § 55 oraz *Zawadka przeciwko Polsce*, nr 48542/99, § 55, 23 czerwca 2005 roku).

46. Zobowiązanie władz krajowych do podjęcia działań zmierzających do ułatwienia kontaktów osobistych z dzieckiem rodzicowi, któremu po rozwodzie nie przyznano opieki z dzieckiem, nie jest jednak bezwzględne. Istotą jest to, czy władze krajowe w celu doprowadzenia do skutecznego wykonania decyzji, podjęły wszelkie niezbędne środki, jakich można rozsądnie oczekiwać, w kontekście szczególnych okoliczności faktycznych każdej sprawy (zobacz: *Hokkanen przeciwko Finlandii*, wyrok z dnia 23 września 1994 roku, Seria A nr. 299-A, § 53; *Ignaccolo-Zenide*, op. cit, §96; *Nuutinen*, op. cit, §128; oraz *Sylvester przeciwko Austrii*, numery 36812/97 i 40104/98, § 59, z dnia 24 kwietnia 2003 roku).

47. W postępowaniach dotyczących dzieci ważnym czynnikiem jest czas, który ma szczególne znaczenie, gdyż zawsze zachodzi niebezpieczeństwo, że wszelkie opóźnienia proceduralne zaowocują *de facto* rozstrzygnięciem sprawy przed sądem, a proces decyzyjny zapewnia niezbędną ochronę interesu rodzicielskiego (zobacz: *W. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok z dnia 8 lipca 1987 roku, Seria A nr 121, str. 28-29, §§ 62-64).

48. Trybunał po pierwsze zauważa, że niniejsza sprawa nie dotyczy sytuacji, w której władze nie były w stanie skutecznie wyegzekwować prawa dostępu do dziecka przez rozwiedzionego rodzica z powodu konfliktu między stronami (zobacz: *D. przeciwko Polsce* (dec.). nr 8215/02, 14 marca 2006 roku). W rozpatrywanym przypadku skarżącej została przyznana opieka nad jej jedynym synem J. w wyniku ostatecznych orzeczeń wydanych w dniach 24 maja 2006 roku i 10 września 2007 roku przez sądy krajowe. Jednakże orzeczenia sądów nie były wykonywane przez organy krajowe, wskutek czego syn skarżącej mieszkał z ojcem od lutego 2006 roku. Ostatecznie dopiero w dniu 2 kwietnia 2009 roku władze zdecydowały o usankcjonowaniu istniejącego stanu rzeczy i przyznały byłemu mężowi skarżącej tymczasową opiekę nad J.

49. Zarządzenie tymczasowe stało się wykonalne w dniu 25 maja 2006 roku. Natychmiast po tej dacie skarżąca zwróciła się do kuratorów o odebranie dziecka spod opieki osoby nieuprawnionej. Jednakże pierwszą próbę odebrania dziecka podjęto dopiero dnia 14 lipca 2006 roku (zob. par. 11 powyżej). Następnie kuratorzy działali z opóźnieniem lub nieskutecznie. Przykładowo, Trybunał stwierdza długi okres bezczynności między pierwszą próbą wykonania postanowienia a następną, która miała miejsce siedem miesięcy później (zob. par. 13 i 17 powyżej). Nieprawidłowości zostały trzykrotnie stwierdzone przez Prezesa Sądu Okręgowego w Białymstoku w 2007 roku i co najmniej raz w roku 2008 (zob. par. 16 i 31 powyżej). Niemniej jednak nie ma dowodów, że zostały podjęte jakiekolwiek działania w celu wyeliminowania tych nieprawidłowości oraz zapewnienia należytej staranności kuratorów.

50. Nie wydaje się także, żeby władze zajęły bardziej zdecydowane stanowisko po uprawomocnieniu się wyroku z dnia 10 września 2007 roku, na mocy którego prawa rodzicielskie byłego męża skarżącej zostały ograniczone, a miejsce pobytu dziecka po raz kolejny ustanowiono przy matce. Orzeczenie to zawiera krytyczną ocenę zdolności rodzicielskich ojca opartą na opinii biegłego, który uznał, że ojciec manipulował synem i alienował go od matki (zob. par. 20 i 25 powyżej). Sądy podejmowały wprawdzie próby przerwania istniejącego stanu rzeczy, jednakże później najwyraźniej przestały podejmować jakiegokolwiek działania w celu zmiany miejsca pobytu dziecka (zob. par. 30 powyżej).

51. Trybunał przyznaje, że niektóre z trudności w niniejszej sprawie wynikają z faktu, iż były mąż skarżącej odmówił przekazania dziecka kuratorom. Trybunał przypomina, że wprawdzie stosowanie środków przymusu wobec dziecka nie jest pożądane, to jednak stosowanie kar wobec rodzica, z którym mieszka dziecko, nie może być wykluczone w sytuacji zachowania tego rodzica niezgodnie z prawem (zobacz: *H.N. przeciwko Polsce*, nr 77710 / 01, § 74, 13 września 2005 roku oraz *P.P. przeciwko Polsce*, nr 8677/03, § 92, 8 stycznia 2008 roku). W związku z tym Trybunał zauważa, że choć nie było wątpliwości, że J. został zabrany przez byłego męża skarżącej w marcu 2006 roku i że ten ostatni unikał później wykonania ostatecznych orzeczeń przyznających opiekę nad dzieckiem skarżącej, władze krajowe umorzyły jednak dochodzenie w sprawie zarzutów uprowadzenia i ukrywania J., uznając, że żadne przestępstwo nie zostało popełnione (zobacz par. 12 powyżej).

52. Nie zapominając o trudnościach spowodowanych zachowaniem ojca J., Trybunał stwierdza zatem, że upływ czasu i brak skuteczności w wykonaniu prawomocnych orzeczeń były w dużej mierze spowodowane podejściem władz krajowych do sprawy. W związku z tym Trybunał przypomina, że skuteczne poszanowanie życia rodzinnego wymaga, aby przyszłe stosunki między rodzicem a dzieckiem nie były sankcjonowane przez sam upływ czasu (zobacz: *P.P.*, cytowany powyżej, § 93 oraz *Sylvester*, cytowany powyżej, § 69). Ponadto, nie można przyjąć, że skarżąca ponosi odpowiedzialność za brak odpowiednich decyzji lub środków, gdyż ta ostatnia aktywnie dążyła do wykonania orzeczeń (zobacz: *Hokkanen*, cytowany powyżej, § 60).

53. Trybunał zauważa dodatkowo, że Rząd nie przedstawił żadnego wyjaśnienia, które uzasadniałoby opóźnienia w postępowaniu egzekucyjnym. Podobnie Rząd nie przedstawił żadnego wyjaśnienia co do tego, czy władze krajowe ułatwiły wykonanie ostatecznych decyzji krajowych (zobacz: par. 40 i 43 powyżej, *Pawlik przeciwko Polsce*, nr 11638/02, § 52, 19 czerwca 2007 roku).

54. Uwzględniając powyższe, Trybunał stwierdza, że władze polskie nie podjęły niezwłocznie wszystkich środków, których rozsądnie można by oczekiwać w celu wykonania decyzji nakazujących, by miejsce pobytu dziecka skarżącej znajdowało się przy niej i tym samym naruszyły zagwarantowane w Artykule 8 Konwencji prawo skarżącej do poszanowania jej życia rodzinnego. W związku z tym doszło do naruszenia Artykuł 8 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

55. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie

konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słusznego zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Odszkodowanie.

56. Skarżąca domagała się 15 000 euro tytułem wyrządzonych jej szkód niemajątkowych.

57. Rząd nie zajął stanowiska w sprawie żądania skarżącej.

58. Trybunał przyznaje skarżącej 10 000 euro tytułem słusznego zadośćuczynienia za szkody niemajątkowe.

B. Koszty i wydatki

59. Skarżąca, która była reprezentowana przez prawnika, domagała się także 5,600 zł, co w tamtym czasie równe było 1,250 euro, tytułem poniesionych kosztów i wydatków.

60. Rząd nie zajął stanowiska w sprawie żądania skarżącej.

61. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, skarżący jest uprawniony do zwrotu kosztów i wydatków jakie poniósł, tylko w takim zakresie, w jakim zostało wykazane, że zostały one rzeczywiście i koniecznie poniesione oraz że są to kwoty rozsądne. W obecnej sprawie, Trybunał stwierdza, że pełnomocnik skarżącej nie zdołał dokładnie określić żądanej kwoty w odniesieniu do kosztów i wydatków poniesionych w postępowaniu krajowym oraz w postępowaniu przed Trybunałem. Nie załączył także żadnych faktur ani innych dowodów potwierdzających, iż koszty zostały rzeczywiście i koniecznie poniesione. Z uwagi na powyższe, Trybunał odrzuca roszczenie o koszty i wydatki.

C. Odsetki z tytułu zwłoki

62. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki za zwłokę oparte zostały na marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego, powiększone o trzy punkty procentowe.

Z TYCH WZGLĘDÓW, TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę za dopuszczalną;

2. *Uznaje*, iż doszło do naruszenia Artykułu 8 Konwencji;

3. *Uznaje*

(a) że pozwane państwo musi zapłacić skarżącej tytułem naprawienia szkód niemajątkowych kwotę 10 000 euro (dziesięć tysięcy euro) plus jakikolwiek podatek, jaki może być pobrany od tej kwoty, według przeliczenia na złote polskie, stosownie do kursu z dnia rozstrzygnięcia, w terminie trzech miesięcy od daty, w której orzeczenie zgodnie z Artykułem 44 § 2 Konwencji stanie się ostateczne;

(b) że w przypadku upływu trzymiesięcznego terminu płatne będą od tej sumy do momentu zapłaty, zwykle odsetki według minimalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe.

4. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącej o słusznego zadośćuczynienie.

Zgodnie z Regulą 77 § 2 i § 3 Regulaminu Trybunału sporządzono w języku angielskim oraz ogłoszono w formie pisemnej w dniu 2 lutego 2010 roku.

Fatoş Araci	Nicolas Bratza,
<i>Zastępca Kanclerza Sekcji</i>	<i>Przewodniczący</i>